

DUURZAAMHEID & ECONOMIE

Nieuwe energie

Een opvallende stap van E.ON afgelopen week: het Duitse energiebedrijf wil stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen. Om dit te kunnen doen, kiest het ervoor zich nu al op te splitsen in twee takken:

een tak met fossiele brandstoffen die in 2016 wordt afgestoten en een tak met duurzame bronnen zoals zonne- en windenergie. Op die laatste, de hernieuwbare energie, wil het bedrijf zich volledig gaan toeleggen.

Deze stap lijkt opmerkelijk, maar staat niet op zichzelf. De energiemarkt staat voor rigoureuze veranderingen. Met het opwekken van energie via fossiele brandstoffen, zoals steenkool en gas, zijn grote financiële belangen gemoeid.

Maar het verdienenmodel begint scheuren te vertonen. De vraag naar fossiele energie neemt af, omdat het aanbod van duurzame energie groter wordt. Ook zijn de prijzen zo laag dat opwekking van fossiele energie in centrales niet loont. Centrales worden gesloten, in afwachting van betere prijzen. Verschillende energiebedrijven hebben het afgelopen jaar verliezen onder ogen moeten zien en zoeken naar nieuwe wegen om financieel te kunnen overleven.

Naast financiële beweegredenen voor verandering speelt ook klimaatverandering een rol. Het IPCC, het internationale panel van klimaatonderzoekers, publiceerde een maand geleden een alarmerend rapport. De auteurs stelden dat de uitstoot van broeikasgassen drastisch omlaag moet en dat dit ook op korte termijn moet gebeuren.

lineair denken: gas, olie en kolen worden in grote centrales omgevormd tot energie die via een energienet aan de afnemers wordt geleverd. Duurzaam opgewekte energie is niet langer lineair van aard. Hierbij draait het om clusters met decentraal opgewekte energie die via "smart grids" haar weg vindt naar de gebruiker. Dit roept ook nieuwe vragen op, zoals de vraag wie de eigenaar is van hernieuwbare energie en hoe je het energieproces organiseert. Er ontstaat veel meer dynamiek tussen energieproducenten en gebruikers. Deze energieproducenten zijn niet langer alleen grote bedrijven. Meer en meer consumenten kiezen voor opwekking van hun eigen energie door zonnepanelen op hun dak te leggen en kunnen bij grote productie ook leverancier worden. Cijfers van het CBS laten zien dat in 2014 de productie van elektriciteit uit zonnepanelen voor het derde jaar op rij is verdubbeld.

Andere mensen organiseren zich in een coöperatie van energie uit biomassa of een windturbine. Nederland kent inmiddels meer dan honderd energiecoöperaties, veelal gerund door burgers. Mensen willen meer zeggenschap over hun energievoorziening en hun rol verandert van die van energiekoper in die van energieproducent.

Deze manier van kijken naar energie biedt

Energiebedrijven krijgen een totaal nieuwe taak

Als dat ons niet voor het eind van de eeuw lukt, ontstaat er onherstelbare schade door stijgende temperaturen, een stijgende zeespiegel en heviger stormen. Nu al zien we de gevolgen van een veranderend klimaat, door wateroverlast, droogten en natuur die ontregeld raakt.

In eigen land kunnen koolmezen in de lente steeds lastiger voedsel vinden voor hun jongen. Zodra de jongen uit het ei komen, zijn de rupsen alweer verdwenen. In andere landen hebben mensen te kampen met overstromingen.

De komende decennia, zo concludeert het IPCC, dienen we daarom volledig over te stappen op schone energiebronnen, om de aarde leefbaar te houden voor onze kinderen en kleinkinderen. „We moeten dit serieus nemen, wegstijgen kan niet meer”, zo stelde een van de onderzoekers.

E.ON en ook andere energieleveranciers voelen aan dat er verandering op komst is. En dat je niet op die verandering kunt inspelen wanneer je blijft denken zoals je altijd hebt gedaan. Een omslag van fossiele naar hernieuwbare energie vraagt een complete omslag in ons denken. Twee totaal verschillende werelden. De wereld van fossiele energie kenmerkt zich door

veel kansen voor nieuwe initiatieven en inbreng van kennis en kracht op wijkniveau.

De olievoorraden zijn eindig en nieuwere methoden om olie en gas te winnen, zoals via teerzanden en fracking, brengen het milieu veel schade toe.

Dit is geen duurzame weg, ook financieel gezien niet. Op niet al te lange termijn is hernieuwbare energie de enige betaalbare energiebron voor de totale vraag naar energie en de bron met het meeste maatschappelijke draagvlak. Energiebedrijven krijgen een totaal nieuwe taak.

Dat kunnen ze niet vormgeven zolang ze op de oude manier blijven werken. Hernieuwbare energie is niet slechts het vervangen van olie door wind. Het gaat om totaal nieuwe systemen en organisatievormen waarbij burgers een veel grotere rol gaan spelen.

Door de oude tak af te stoten, lijkt E.ON dit goed begrepen te hebben.

Dr. Martine Vonk werkt als lector ethiek en technologie bij Saxion Hogescholen.